

PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
Karol Nawrocki

Warszawa, 18 lutego 2026 roku

Organizatorzy i Uczestnicy obchodów 45. rocznicy
strajków i porozumień rzeszowsko-ustrzyckich,
powstania NSZZ RI „Solidarność”
i rejestracji Niezależnego Zrzeszenia Studentów
w Rzeszowie

Szanowni Odznaczeni, Drodzy Państwo,

„Mówili, żeśmy stumanieni,/ nie wierząc nam, że chcieć – to móc”. Te dwa wersy pieśni I Brygady Legionów Polskich na pewno nieraz powracały w pamięci bohaterów zbrojnej i pokojowej walki ze zniewoleniem komunistycznym. Bo istotnie wyjątkowej wiary i determinacji, wielkiej odwagi i poświęcenia wymagał bunt przeciwko powojennej rzeczywistości w naszym kraju. Ten mroczny czas to przecież okupacja przez armię globalnego mocarstwa totalitarnego oraz niedemokratyczne, nieudolne rządy moskiewskich namiestników – gorliwie uczestniczących w kolonialnym wyzysku Polaków. Tak zwana dyktatura proletariatu oznaczała zamknięte granice, brak wolności słowa i propagandę opartą na orwellowskim odwróceniu znaczenia podstawowych pojęć. Było powszechnie wiadomo, że upolitycznione sądy surowo karały patriotycznych dysydentów, a tolerowały korupcję i zbrodnie komunistycznego aparatu przemocy, w tym zdeprawowanej policji politycznej. Wreszcie trudno było żądać dodatkowych poświęceń od rodaków, którym doskwierały na co dzień absurdy gospodarki centralnie planowanej – a więc trudy życia w kraju, w którym horyzonty dążeń i aspiracji z konieczności ograniczały się często do zakupu żywności i innych artykułów pierwszej potrzeby.

A jednak znaleźli się odważni, którzy powiedzieli temu wszystkiemu „nie” i pociągnęli za sobą innych – przekonani, że w jedności siła. Legalne, lecz niezależne od reżimu organizacje reprezentujące robotników, rolników i młodzież akademicką stanowiły ewenement w bloku państw komunistycznych. Były iskrami rozbudzonej na nowo nadziei na normalne życie w wolnej, niepodległej i dostatniej Polsce.

Drogę do tego wyjątkowego sukcesu rozpoczęły robotnicze strajki z lata 1980 roku. Oczekiwania protestujących znalazły wyraz m.in. w 21 postulatach Międzyzakładowego Komitetu Strajkowego na Wybrzeżu. Było to w istocie druzgocące oskarżenie przeciwko władzy, która nazywała siebie robotniczą, lecz odpowiadała za powszechne łamanie praw pracowniczych i ubóstwo polskich rodzin. Wieńczące strajki porozumienia sierpniowe można było odczytać jako przyznanie się komunistów do zarzucanych im win oraz ich częściową kapitulację w obliczu moralnej siły, determinacji i znakomitej samoorganizacji strajkujących.

Drugim aktem tego dramatu była batalia o realizację głównego postulatu strajków sierpniowych, tj. zarejestrowanie NSZZ „Solidarność” i możliwość legalnego działania Związku. Ostatecznie dokonało się to 10 listopada 1980 roku. Andrzej Gwiazda wspominał: „Mieliśmy 3 miliony 400 tysięcy członków, a po rejestracji ich liczba skoczyła do 9 milionów 200 tysięcy”. Związek zawodowy zaczął się przeobrażać w ogólnonarodowy ruch, który ostatecznie doprowadził do upadku systemu komunistycznego w Polsce i Europie.

Swoją walkę stoczyli wówczas także chłopci. Trwające 50 dni strajki rzeszowsko-ustrzyckie z przełomu 1980 i 1981 roku – wsparte solidarnościowymi akcjami protestacyjnymi robotników i rolników w innych miejscowościach – zwróciły uwagę na problemy mieszkańców terenów wiejskich. Wysłunięto wtedy żądania, z których w sposób pośredni wyłaniało się prawdziwe oblicze reżimu podającego się za wyraziciela interesów polskiej wsi. Wśród żądań strajkujących znalazła się m.in. rejestracja NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarność”, poprawa zależnych od państwa warunków bytowych, poszanowanie prawa własności w odniesieniu do ziemi, zniesienie uprzywilejowanej pozycji państwowych gospodarstw rolnych w stosunku do gospodarstw indywidualnych i uchylenie przepisów naruszających wolność wyznania. Oba strajki zakończyło podpisanie porozumień z władzą, a już wkrótce, 12 maja 1981 roku, rolniczy Związek został zarejestrowany. Także to podważało propagandową fikcję zjednoczenia całego narodu wokół jego rzekomej siły przewodniej, czyli partii komunistycznej i jej ugrupowań satelickich.

W strajki rzeszowsko-ustrzyckie zaangażowali się rzeszowscy studenci, którzy również upominali się tamtej zimy o legalizację swojej organizacji. Na początku 1981 roku Komitet Założycielski Niezależnego Zrzeszenia Studentów przy tutejszej Wyższej Szkole Pedagogicznej wydał oświadczenie o poparciu rolników protestujących w Ustrzykach Dolnych i Rzeszowie, a członkowie NZS zapewnili strajkującym nagłośnienie, obsługę techniczną i druk ulotek.

Także ci wspaniali młodzi ludzie doczekali się formalnego uznania ich stowarzyszenia. 45 lat temu, 17 lutego 1981 roku, pod presją 23 tysięcy strajkujących na łódzkich uczelniach minister szkolnictwa wyższego zalegalizował NZS. Ta ogólnokrajowa organizacja utworzona we wrześniu 1980 roku stała się, by tak rzec, jednym z silników napędowych wielkiego polskiego zrywu ku wolności. NZS był głosem młodej inteligencji pozbawionej wszelkich złudzeń co do natury i przyszłości komunizmu. Od początku szedł w awangardzie, wysuwając śmiało postulaty programowe i wnosząc do obozu solidarnościowego młodzieńczą energię, wyrazistość ocen i prognoz oraz odwagę nazywania rzeczy po imieniu. Środowisko NZS zapisało chlubne karty także w podziemiu – podczas stanu wojennego i po jego zniesieniu – oraz w dobie przemian ustrojowych na przełomie lat 80. i 90. Ufam, że badacze polskich dziejów najnowszych w pełni ukażą i docenią dokonania tej „młodszej siostry Solidarności”.

Z uznaniem witam inicjatywę Instytutu Pamięci Narodowej, aby 45. rocznicę zakończenia zwycięskich strajków, podpisania porozumień rzeszowsko-ustrzyckich, powstania NSZZ RI „Solidarność” i rejestracji Niezależnego Zrzeszenia Studentów uczcić podczas tego regionalnego spotkania Dam i Kawalerów Krzyża Wolności i Solidarności. Dziękuję naszym drogim odznaczonym za przybycie na dzisiejszą uroczystość w Wojewódzkim Domu Kultury w Rzeszowie. Najserdeczniej gratuluję tym, którzy dzisiaj dołączyli do tego szacownego grona. Cieszę się, że jako obywatele niepodległej Polski znów mamy okazję, by publicznie wyrazić wdzięczność za Państwa zasługi.

Dziękuję także organizatorom i gościom tego wyjątkowego spotkania. Proszę przyjąć wyrazy szacunku i gorące pozdrowienia.

2 pomarańcz,